

PŘEHLED 2014., BR. 32

Jednota, Daruvar, 2014.

U 32. broju Přehleda (Pregleda) u izdanju Novinsko-izdavačke ustanove Jednote iz Daruvara obrađene su tri tematske cjeline. Prva se odnosi na povjesnu tematiku Čeha u Hrvatskoj o dosad slabo istraženom povijesti češke manjine u predvečerje Drugoga svjetskog rata na našim prostorima. Drugi je dio posvećen jezikoslovnim istraživanjima koja su bila podnesena na simpoziju o češkom jeziku. Treći dio obuhvaća recenzije novih knjiga.

Vaclav Herout: *Odnos Čeha na području Jugoslavije prema domovini predaka tijekom razdoblja 1938. – 1941.* Dr. Vaclav Herout, povjesničar kojeg se smatra dobrim poznavateljem lokalne povijesti s naglaskom na povijest Čeha u Hrvatskoj, u svom radu obrađuje dio povijesti hrvatskih Čeha kojem dosad nije bila pridavana gotovo nikakva pažnja. Rad je podijeljen na vremenske periode tijekom kojih se može pratiti aktivnosti jugoslavenskih Čeha tijekom i nakon Münchenske konferencije, okupacije Čehoslovačke te njihov doprinos u zbrinjavanju izbjeglica iz okupiranog Protektorata Češke i Moravske pa do fašističkog napada na Jugoslaviju. Dijelovi rada posvećeni su istaknutim aktivistima u tom razdoblju, primjerice dr. Františku Smetanki, Stanislavu Veselom, Karlu Ducheku, ali i brojnim drugima koji su pridonijeli antifašističkom pokretu i prije negoli je on kod nas službeno pokrenut.

Libuša Stráníková: *Uvod u simpozij o češkom jeziku.* Dana 24. svibnja 2014. održan je prvi međunarodni simpozij o češkom jeziku, na kojem je sudjelovalo više domaćih i inozemnih predavača. Predsjednica Saveza Čeha u Hrvatskoj Libuša Stranjik smatra da postoji potreba za ovakvim usavršavanjem, radi poboljšanja kvalitete češkog jezika u nastavnika koji predaju učenicima na češkom jeziku. Neki od radova su i navedeni u ovom Pregledu. Ivana Bozděchová: *O dinamicima moderne češke zalihe riječi.* Ljudska komunikacija uvijek je bila odraz vremena u kojem se odvijala pa je to slučaj i u modernom dobu. Koliko je češki jezik promijenjen u Češkoj Republici pod utjecajem modernoga govora i globalizacije govori nam dr. Ivana Bozděchová. Češki jezik bi se trebao braniti od utjecaja tuđih riječi, a koristiti ih samo u slučaju kada ne postoji adekvatni izraz koji ih može zamijeniti. Zdena Palková: *Kultura modernog govornog češkog jezika iz perspektive fonetičara..... ili zašto nekada ne razumijemo češki.* Zdena Palkova skreće čitateljevu pažnju na činjenicu da bogatstvo govornog jezika ovisi o načinu na koji se informiramo putem medija ili interpersonalne komunikacije te napominje da zbog sve veće izloženosti medijima postoji mogućnost osiromašenja vokabularne i govorne zalihe u pojedinca pa smo skloniji krivom izgovoru ili korištenju pojedinih izraza te dolazi do pada govorne kulture. Marie Sohrová: *O utjecaju jezika lokalne sredine na govor manjine.* Marija Sohr približava nam jezične i govorne promjene u hrvatskih Čeha koje su rezultat neumoljivog

procesa asimilacije na području jezika pa zbog toga nastaju nove varijacije pojmova koje lokalni Česi često kombiniraju s izrazima iz hrvatskog jezika te ih svakodnevno ubacuju u češki govor, iako im u književnomu češkom jeziku tamo nije mjesto. Jasna Filová: *Utjecaj razvoja tehnologije i društva na govorni jezik*. U središtu rada je autoričin prikaz evolucije jezičnih izraza koji su se nekada pojavljivali u govornom jeziku hrvatskih Čeha, ali ih danas više ne koristimo zbog razvoja tehnologije i opće promjene načina života. Ponajprije je riječ o germanizmima koje su prve generacije doseljenika donosile na naša područja, ali su tijekom vremena nestali iz svakodnevne upotrebe jer se više ne koriste ili su zamijenjeni novijim izrazima. Također su navedeni neki izrazi koji su se tek u najnovije vrijeme pojavili uslijed razvoja tehnologije. Helena Stráňíková: *Promjena glagolskih prefiksa kao posljedica jezičnog kontakta češkog i hrvatskog jezika u češkom jeziku Čeha u Hrvatskoj*. Autorica u uvodu proučava položaj glagola u slavenskim jezicima i napominje kako je konstantan razvoj jezika normalan jer je uvijek u interakciji s drugim jezicima. U središtu rada su glagoli i njihove promjene u hrvatskome i češkom jezičnom sustavu te se navode brojni primjeri koje nalazimo u jezičnoj praksi. Glagolski nastavci češkog jezika u hrvatskih su Čeha pod stalnim utjecajem hrvatskog jezika, ali zbog velike srodnosti jezika u doglednoj budućnosti neće biti većih promjena u njihovu korištenju i međusobnoj interferenciji. Libuše Stráňíková: *Tragovi čeških narječja u govoru Čeha u Hrvatskoj*. Glavna tema ovog rada jest analiza korištenja pojedinih čeških narječja te njihova generacijska promjena u Hrvatskoj zbog asimilacijskih procesa na području govornog jezika. Autorica daje kratak pregled povijesti proučavanja ove problematike radovima stručnjaka koji su se njome bavili ili je i danas proučavaju uz brojne lokalne primjere. Naknadno se sintezom može prepoznati i regionalno podrijetlo čeških doseljenika u Hrvatsku upravo identifikacijom dijalekta. Ivo Martinec: *O nekim jezičnim pojavama moderne češke publicistike*. Na početku ovog rada autor napominje kako je češka publicistika doživjela buran razvoj nakon 1990. te objašnjava i navodi njezinu podjelu prema raznim kategorijama. Na ovom području internet kao i u drugim sferama života polako otima primat dnevnom tisku i televiziji. Zbog navedene promjene se mijenjaju i publicistički stilovi koji se prilagođavaju modernim medijima. Autor navodi brojne primjere koji se danas uzimaju zdravo za gotovo u modernom izdavaštvu i tisku, dok prije nisu bili prisutni. Praćenje je ovih promjena prema autoru važno jer dnevni tisak i moderni mediji često mogu utjecati na oblikovanje javnog mišljenja.

Jitka Staňíková Brdarová: *Nastava češkog jezika – mišljenje učitelja*. U dio Pregleda vezanog uza Simpozij dodan je rad savjetnice za češke škole u Hrvatskoj, Jitke Staňíkové Brdarove. U radu se spominju modeli učenja češkog jezika u školama, uz navedene razlike među njima. Iako interes za učenje češkog jezika raste, prema statističkim podacima, mijenja se zastupljenost modela prema kojem se najviše uči. Također dolazi do polarizacije prema kvaliteti govora među učenicima na odlične i ispodprosječne, dok „zlatna sredina“ nestaje. Kako bi se spriječila ova pojava, autorica predlaže modernizaciju nastavnog procesa i odmicanje od frontalnog pristupa

u nastavi jezika te što veće korištenje modernih medija kojima se koristimo u svakodnevnom životu, ali na češkom jeziku (češka televizija, internetske stranice...).

Na kraju su prikazane nove knjige: Věra Vystydova: *Četverogodišnja tuga* (recenzent – Jiří Krejčí), Miroslav Sohr: *Daruvar, urbanističko-graditeljski razvoj grada* (recenzent – Dobrila Bačić), Jaroslav Pánek: *Povjesničari između doma i svijeta* (recenzent – Libuša Stranjik).

Vladimir Ivić